YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

25 päivänä huhtikuuta 2002 *

Asiassa C-183/00,

jonka Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedo (Espanja) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

María Victoria González Sánchez

vastaan

Medicina Asturiana SA

ennakkoratkaisun tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY (EYVL L 210, s. 29) 13 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. von Bahr ja C. W. A. Timmermans,

julkisasiamies: L. A. Geelhoed,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— González Sánchez, edustajanaan abogado C. García Castañón,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään N. Díaz Abad,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään G. Alexaki ja S. Vodina,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Abraham ja R. Loosli-Surrans,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään B. Mongin ja M. Desantes,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan González Sánchezin, edustajanaan C. García Castañón, Medicina Asturiana SA:n, edustajanaan abogado M. Herrero Zumalacárregui, Kreikan hallituksen, asiamiehinään G. Alexaki ja S. Vodina, Ranskan hallituksen, asiamiehenään R. Loosli-Surrans, ja komission, asiamiehinään B. Mongin ja G. Valero Jordana, 3.5.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.9.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedo on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 13.4.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 16.5.2000, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY (EYVL L 210, s. 29; jäljempänä direktiivi) 13 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa kantajana on González Sánchez ja vastaajana Medicina Asturiana SA (jäljempänä Medicina Asturiana) ja jossa kantaja vaatii korvausta vastaajan omistamassa lääkärikeskuksessa saamansa verensiirron yhteydessä aiheutuneesta vahingosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, joka koskee valmistajan vastuuta tuotteen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta. Direktiivin ensimmäisen perustelukappaleen mukaan tämä lähentäminen on tarpeen, koska näihin lainsäädäntöihin sisältyvät erot "saattavat vääristää kilpailua ja vaikuttaa tavaroiden liikkuvuuteen yhteismarkkinoilla sekä johtaa eroihin kuluttajan suojaamisessa vahingolta, jonka tuotteen puutteellinen turvallisuus aiheuttaa hänen terveydelleen tai omaisuudelleen".

4 Direktiivin 13. perustelukappaleessa todetaan, että "jäsenvaltioiden oikeusjärjestysten mukaan vahinkoa kärsineellä saattaa olla oikeus vaatia vahingonkorvausta sopimukseen perustuvan vastuun tai muun kuin tässä direktiivissä tarkoitetun sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella". Siinä lisätään, että "sikäli kuin tällaiset säännökset edistävät myös tehokasta kuluttajansuojaa, tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa niihin", ja täsmennetään, että "jos lääkevalmisteita koskeva kuluttajansuoja on jäsenvaltiossa tehokkaasti turvattu erityisellä vastuujärjestelmällä, tällaiseen järjestelmään perustuvien korvausvaatimusten tulisi olla edelleen mahdollisia".

5 Direktiivin 13 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tämä direktiivi ei rajoita vahinkoa kärsineen oikeutta korvaukseen sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien säännösten nojalla taikka sellaisen erityisen vastuujärjestelmän perusteella, joka on olemassa tämän direktiivin tiedoksiantohetkellä."

Kansallinen lainsäädäntö

6 Kuluttajien ja käyttäjien suojasta 19.7.1984 annetun yleisen lain nro 26 (Boletín Oficial del Estado nro 176, 24.7.1984 jäljempänä laki nro 26/84) 25—28 §:ssä säädetään ankaran vastuun järjestelmästä, jonka nojalla kuluttajat ja käyttäjät voivat vaatia korvausta esineen, tuotteen tai palvelun käytöstä aiheutuneesta vahingosta.

7 Espanjan kuningaskunnan Euroopan yhteisöihin liittymisen seurauksena annettiin 6.7.1994 laki nro 22 turvallisuudeltaan puutteellisista tuotteista johtuvasta vahingonkorvausvastuusta (Boletín Oficial del Estado nro 161, 7.7.1994; jäljempänä laki nro 22/94), jolla oli tarkoitus saattaa direktiivi osaksi Espanjan oikeusjärjestystä.

8 Lain nro 22/94 2 §:ssä määritellään lain asiallinen soveltamisala toistamalla direktiivin 2 artiklassa oleva tuotteen määritelmä. Kyseisen lain ensimmäisessä loppusäännöksessä todetaan, että lain nro 26/84 25—28 §:ää ei sovelleta tämän lain 2 §:ssä tarkoitettuun turvallisuudeltaan puutteellisista tuotteista johtuvaan vahingonkorvausvastuuseen.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

9 González Sánchez sai Medicina Asturianan omistamassa lääkärikeskuksessa verensiirron. Verensiirtoon käytetyn veren oli käsitellyt eräs verensiirtokeskus.

10 González Sánchez väittää saaneensa tämän verensiirron yhteydessä hepatiitti C -viruksen tartunnan. Hän vaati Espanjan siviililain yleisten säännösten ja lain nro 26/84 25—28 §:n perusteella Medicina Asturianalta korvausta aiheutuneesta vahingosta. Medicina Asturianan mukaan kyseisiä lain nro 26/84 säännöksiä ei voida soveltaa lain nro 22/94 ensimmäisen loppusäännöksen vuoksi.

11 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin pitää selvänä, että riidan taustalla olevat tosiseikat kuuluvat sekä lain nro 26/84 että lain nro 22/94 asialliseen ja ajalliseen soveltamisalaan.

12 Tutkittuaan näitä molempia lakeja kansallinen tuomioistuin päätyi toteamaan, että kuluttajien ja käyttäjien lakiin nro 26/84 perustuva oikeus saada korvausta on laajempi kuin lakiin nro 22/94 perustuva oikeus saada korvausta ja että näin ollen direktiivin saattaminen osaksi kansallista oikeusjärjestystä viimeksi mainitulla lailla on rajoittanut asianomaisilla kyseisen direktiivin tiedoksiantohetkellä olleita oikeuksia.

13 Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedo katsoi, että asiassa on tulkittava direktiivin 13 artiklaa, minkä vuoksi se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY 13 artiklaa tulkittava siten, että sen kanssa on ristiriidassa se, että direktiivin täytäntöönpanon seurauksena rajoitetaan niitä oikeuksia, joita jäsenvaltion lainsäädännössä annetaan kuluttajalle?"

Ennakkoratkaisukysymys

14 Kansallinen tuomioistuimen kysymys koskee sitä, onko direktiivin 13 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltion lainsäädännössä annettua oikeutta saada korvausta turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamasta vahingosta voidaan rajoittaa, kun jäsenvaltio saattaa direktiivin osaksi kansallista oikeusjärjestystään.

Tutkittavaksi ottaminen

15 Espanjan hallitus väittää ensisijaisesti, että ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta, koska ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä ei esitetä tosiseikkoja sen arvioimiseksi, voidaanko lakia nro 22/94 soveltaa, sillä esitetyllä kysymyksellä ei muussa tapauksessa ole merkitystä.

16 Tältä osin on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 234 artiklan mukaisessa yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kansallisen tuomioistuimen esittämä pyyntö voidaan jättää tutkimatta ainoastaan, jos on ilmeistä, että kansallisen tuomioistuimen pyytämällä yhteisön oikeuden tulkitsemisella tai yhteisön oikeussäännön pätevyyden tutkimisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen (ks. mm. asia C-318/98, Fornasar ym., tuomio 22.6.2000, Kok. 2000, s. I-4785, 27 kohta ja yhdistetyt asiat C-223/99 ja C-260/99, Agorà ja Excelsior, tuomio 10.5.2001, Kok. 2001, s. I-3605, 18 ja 20 kohta).

17 Nyt esillä olevassa asiassa kansallinen tuomioistuin on selostanut ne syyt, joiden vuoksi direktiivin 13 artiklan tulkinta on tarpeen asian ratkaisemiseksi, eikä tässä tapauksessa ole ilmeistä, että esitetyllä kysymyksellä ei olisi mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen.

18 Näin ollen ennakkoratkaisupyyntö on otettava tutkittavaksi.

Pääasia

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

19 Espanjan hallitus ja komissio huomauttavat, että direktiivin tarkoituksena on jäsenvaltioiden tuotevastuuta koskevan lainsäädännön yhdenmukaistaminen. Direktiivin 13 artiklaa ei voida tulkita siten, että vahinkoa kärsineen sallittaisiin vedota direktiivin soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden osalta siinä säädettyä edullisempaan vastuujärjestelmään.

20 González Sánchez sekä Kreikan, Ranskan ja Itävallan hallitukset kannattavat direktiivin 13 artiklan päinvastaista tulkintaa.

21 Niiden mukaan direktiivillä ei ole toteutettu täydellistä yhdenmukaistamista. Direktiivin 13 artiklaa pitäisi tulkita niin, että direktiivillä ei muuteta kansallisen oikeuden säännöksiä sopimukseen perustuvasta vastuusta tai sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta eikä myöskään erityisestä vastuujärjestelmästä, joka oli voimassa tämän direktiivin tiedoksiantohetkellä jäsenvaltioille, sillä nämä sään-

nökset ovat usein edullisempia vahinkoa kärsineelle. Niiden mielestä olisi selvästi vastoin direktiivin tarkoitusta, jos sen täytäntöönpano johtaisi vahinkoa kärsineen heikompaan suojaan.

22 Tätä direktiivin 13 artiklan tulkintaa tukee niiden mukaan kuluttajansuojaa koskeva myöhempi oikeuskehitys, joka ilmenee EY 153 artiklan nykyisestä sanamuodosta. Sen 1 kohdan mukaan yhteisön toiminnalla pyritään varmistamaan kuluttajansuojan korkea taso ja 5 kohdan mukaan nämä toimenpiteet eivät estä jäsenvaltiota pitämästä voimassa tai toteuttamasta tiukempia suojatoimenpiteitä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

23 On huomattava, että neuvosto antoi direktiivin yksimielisesti ETY:n perustamissopimuksen 100 artiklan (josta on muutettuna tullut EY:n perustamissopimuksen 100 artikla, josta taas on tullut EY 94 artikla) perusteella, joka koskee jäsenvaltioiden sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämistä, jotka suoraan vaikuttavat yhteismarkkinoiden toteuttamiseen tai toimintaan. EY:n perustamissopimuksen 100 a artiklasta (josta on muutettuna tullut EY 95 artikla), joka lisättiin perustamissopimukseen direktiivin antamisen jälkeen ja jonka mukaan tietyt poikkeukset ovat mahdollisia, tämä oikeudellinen perusta poikkeaa sikäli, että siinä jäsenvaltioille ei anneta oikeutta pitää voimassa tai antaa yhteisön yhdenmukaistamistoimenpiteistä poikkeavia säännöksiä.

24 Myöskään EY 153 artiklaan, joka on niin ikään lisätty perustamissopimukseen direktiivin antamisen jälkeen, ei voida vedota direktiivin sellaisen tulkinnan perustelemiseksi, jonka mukaan siinä pyrittäisiin jäsenvaltioiden lainsäädännön vähimmäistason yhdenmukaistamiseen, jolloin jäsenvaltiota ei voisi estää pitämästä voimassa tai toteuttamasta yhteisön toimenpiteitä tiukempia suojatoimenpiteitä. Jäsenvaltioille EY 153 artiklan 5 kohdassa annettu toimivalta koskee ainoastaan tämän määräyksen 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja toimenpi-

teitä eli toimenpiteitä, jotka tukevat ja täydentävät jäsenvaltioiden harjoittamaa politiikkaa ja joilla sitä seurataan. Tällainen toimivalta ei koske saman määräyksen 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä eli toimenpiteitä, jotka on toteutettu EY 95 artiklan nojalla sisämarkkinoiden toteuttamisen yhteydessä ja joihin on tältä osin rinnastettava EY 94 artiklan nojalla toteutetut toimenpiteet. Kuten julkisasiamies huomauttaa ratkaisuehdotuksensa 43 kohdassa, EY 153 artikla on muotoiltu yhteisölle osoitetuksi ohjeeksi, joka koskee sen politiikkaa tulevaisuudessa, eivätkä jäsenvaltiot voi sen perusteella itsenäisesti toteuttaa toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa ennen tämän määräyksen voimaantuloajankohtaa annetuissa direktiiveissä säädetyn yhteisön oikeuden kanssa, sillä muutoin yhteisön säännöstö vaarantuisi välittömästi.

25 Tästä seuraa, että jäsenvaltioilla oleva harkintavalta säännellä tuotevastuuta määräytyy täysin direktiivin itsensä perusteella ja on johdettava sen sanamuodosta, tarkoituksesta ja systematiikasta.

26 Tältä osin on ensinnäkin todettava, että kuten direktiivin ensimmäisestä perustelukappaleesta ilmenee, direktiivillä käyttöön otetulla yhdenmukaistetulla vahingonkorvausvastuuta koskevalla järjestelmällä, joka koskee valmistajan vastuuta tuotteen puutteellisen turvallisuuden aiheuttamasta vahingosta, pyritään varmistamaan taloudellisten toimijoiden välinen vääristymätön kilpailu, helpottamaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta ja poistamaan eroja kuluttajansuojassa.

27 Toiseksi on huomattava, että toisin kuin esimerkiksi kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5 päivänä huhtikuuta 1993 annettuun neuvoston direktiiviin 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29), nyt esillä olevaan direktiiviin ei sisälly yhtään nimenomaista säännöstä, jonka mukaan jäsenvaltiot voisivat antaa tai pitää voimassa sen soveltamisalaan kuuluvia tiukempia säännöksiä taatakseen kuluttajansuojan korkeamman tason.

28 Kolmanneksi on todettava, että se, että direktiivissä säädetään tietyistä poikkeuksista tai viitataan tietyiltä osin kansalliseen oikeuteen, ei merkitse sitä, ettei direktiivissä säänneltyjen kysymysten yhdenmukaistaminen olisi täydellistä.

29 Vaikka direktiivin 15 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa ja 16 artiklassa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus poiketa direktiivissä vahvistetuista säännöistä, nämä poikkeusmahdollisuudet koskevat vain tyhjentävästi lueteltuja aloja ja ovat tarkkaan määriteltyjä. Lisäksi niihin on sovellettava arviointiperusteita, joilla tähdätään suurempaan yhdenmukaisuuteen, johon viitataan nimenomaisesti direktiivin toiseksi viimeisessä perustelukappaleessa. Direktiivin 85/374/ETY muuttamisesta 10.5.1999 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 1999/34/EY (EYVL L 141, s. 20), jolla lisättiin direktiivin soveltamisalaan maataloustuotteet ja poistettiin sen 15 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetty mahdollisuus, kuvaa tätä asteittaisen yhdenmukaistamisen järjestelmää.

30 Näissä olosuhteissa direktiivin 13 artiklaa ei voida tulkita siten, että jäsenvaltioille jätettäisiin mahdollisuus pitää voimassa yleinen tuotevastuujärjestelmä, joka poikkeaa direktiivissä säädetystä järjestelmästä.

31 Direktiivin 13 artiklassa olevaa viittausta vahinkoa kärsineen oikeuteen saada korvausta sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien säännösten nojalla on tulkittava siten, että direktiivillä käyttöön otettu järjestelmä, jossa vahinkoa kärsinyt voi sen 4 artiklan mukaisesti vaatia korvausta, jos hän näyttää toteen vahingon, tuotteen puutteellisen turvallisuuden sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välisen syy-yhteyden, ei estä soveltamasta muita sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevia järjestelmiä, joilla on jokin muu perusta, kuten piileviä virheitä koskeva takuu tai tuottamus.

32 Samalla tavoin kyseisessä 13 artiklassa olevalla viittauksella vahinkoa kärsineen oikeuteen saada korvausta sellaisen erityisen vastuujärjestelmän perusteella, joka oli voimassa direktiivin tiedoksiantohetkellä, on ymmärrettävä tarkoitettavan, kuten direktiivin 13. perustelukappaleen kolmannesta virkkeestä ilmenee, määrätylle tuotannonalalle rajoittuvaa erityistä järjestelmää (ks. asia C-52/00, komissio v. Ranska, tänään annettu tuomio, Kok. 2002, s. I-3827, 13—23 kohta, ja asia C-154/00, komissio v. Kreikka, tänään annettu tuomio, Kok. 2002, s. I-3879, 9—19 kohta).

33 Sitä vastoin on katsottava, että valmistajan vastuuta koskeva järjestelmä, jolla on sama perusta kuin direktiivillä käyttöön otetulla järjestelmällä ja joka ei rajoitu määrätylle tuotannonalalle, ei kuulu yhdenkään direktiivin 13 artiklassa tarkoitetun vastuujärjestelmän piiriin. Tällä säännöksellä ei siis voida tällaisessa tapauksessa perustella direktiiviä tiukempien kansallisten suojasäännösten voimassa pitämistä.

34 Esitettyyn kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 13 artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion lainsäädännössä annettua oikeutta saada korvausta turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamasta vahingosta sellaisen yleisen vastuujärjestelmän nojalla, jolla on sama perusta kuin direktiivillä käyttöön otetulla järjestelmällä, voidaan rajoittaa, kun jäsenvaltio saattaa direktiivin osaksi kansallista oikeusjärjestystään.

Oikeudenkäyntikulut

35 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Espanjan, Kreikan, Ranskan ja Itävallan hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 5 de Oviedon 13.4.2000 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25 päivänä heinäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/ETY 13 artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion lainsäädännössä annettua oikeutta saada korvausta turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamasta vahingosta sellaisen yleisen vastuujärjestelmän nojalla, jolla on sama perusta kuin direktiivillä käyttöön otetulla järjestelmällä, voidaan rajoittaa, kun jäsenvaltio saattaa direktiivin osaksi kansallista oikeusjärjestystään.

Jann von Bahr Timmermans

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä huhtikuuta 2002.

R. Grass

kirjaaja

P. Jann

viidennen jaoston puheenjohtaja